

Plan van Aanpak Nazorg Ex-gedetineerden

Aanleiding

Op 5 november 2008 is een motie van de Christen Unie door de gemeenteraad aangenomen. In de motie wordt aan het college verzocht om stappen te ondernemen om de nazorg van ex-gedetineerden te regelen en via de voorjaarsnota 2009 in de financiële middelen te voorzien.

Inleiding

Het landelijke project 'Veiligheid begint bij voorkomen' is vanaf 2007 de opvolger van het afgeronde rijksveiligheidsprogramma 'naar een veilige samenleving' dat in 2002 is gestart. Eén van de ambities binnen het project is om de recidive onder (ex) gedetineerde burgers¹ met tien procentpunt te verlagen. Een sluitende aanpak nazorg levert hieraan een belangrijke bijdrage, doordat hierbij door justitie, gemeenten en maatschappelijke organisaties gezamenlijk wordt gewerkt aan het vergroten van re-integratiekansen voor deze groep, op de leefgebieden identiteitsbewijs, huisvesting, inkomen, schulden en zorg. Tot op heden is binnen de gemeente Deventer geen specifieke aandacht besteed aan de nazorg van ex-gedetineerden. Wel wordt er vanuit eenheid Stadhuis, in opdracht van het team Veiligheid, toezicht en begeleiding gegeven aan de doelgroep veelplegers om zoveel mogelijk vervolgrecidive te voorkomen.

In de septembercirculaire 2009² is aan gemeenten bekend gemaakt dat via de uitkering Maatschappelijke Opvang de 43 centrumgemeenten gelden ontvangen voor de nazorg van ex-gedetineerden. Deventer is centrumgemeente Maatschappelijke Opvang. Er komt een gezamenlijke brief van het ministerie van Justitie en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (hierna te noemen VNG) waarin dit staat vermeld.

Deventer is centrumgemeente Maatschappelijke Opvang. Het gevolg is dat Deventer, ook namens de regiogemeenten³, een extra uitkering in 2010 en 2011 vanuit het Rijk ontvangt en dat Deventer overleg moet hebben over de nazorg van ex-gedetineerden met de regiogemeenten.

Hieronder wordt nader ingegaan op de aanpak van de nazorg van volwassen ex-gedetineerden⁴ zoals deze in 2010 in Deventer zal worden uitgerold. De aanpak is gebaseerd op de handreiking van de VNG, waaraan onze coördinator nazorg veelplegers⁵ heeft bijgedragen. Hieronder zal tijdens de in bewaring stelling en na detentie per leefgebied worden aangegeven wie welke actie onderneemt.

1

Detentie

Nazorg is een gezamenlijke taak van justitie, de gemeenten en maatschappelijke organisaties. Op re-integratie gerichte activiteiten tijdens detentie moeten aansluiten op trajecten en activiteiten die al voor detentie in gang zijn gezet en anticiperen op de periode na de detentie. Vanuit de doelgroep veelplegers is Deventer dan ook al aangesloten op het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN). Hiermee kan snel en systematisch informatie worden overgedragen vanuit het gevangeniswezen naar de gemeente.

Er dienen specifieke afspraken gemaakt te worden met het gevangeniswezen over de continuïteit in de aanpak van de gedetineerden. Tijdens detentie zal er namelijk al gestart worden met de terugkeer in de maatschappij. Door de medewerker maatschappelijk dienstverlening in het gevangeniswezen (MMD-er) kan een basisdocument nazorg worden opgesteld. Dit document wordt voor vrijlating al aan de gemeente overgedragen. In het nazorgdossier worden per leefgebied al de informatie en eventuele hulpvragen opgenomen.

¹ Binnen het Gevangeniswezen zijn langverblijvende gedetineerden die gedetineerden met een strafrestant van vier maanden of meer na vonnis in eerste aanleg (ongeveer 17%). Alle overige gedetineerden (ruim 80%) zijn kortverblijvend.

² De septembercirculaire 2009 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijk relaties bevat informatie over de hoogte van de algemene uitkering aan de gemeenten voor 2009, 2010 en volgende jaren.

³ Regiogemeenten zijn Lochem, Olst-Wijhe, Raalte en Zutphen.

⁴ Voor jongeren tot 18 jaar bestaan andere verantwoordelijkheidskaders. Via programma 11, onderwijs en jeugd, zal ook voor jongeren (18-) die uit een Justitiële Jeugdinstelling stromen, nazorg in samenwerking met penitentiaire inrichtingen vorm worden gegeven. Dit gebeurt middels het verantwoordelijkheidskader de netwerk- en trajectberaden.

⁵ Veelplegers, stelselmatige daders, notoire recidivisten, draaideurcriminelen: het zijn allemaal benamingen voor de 'zeer goede bekenden' van politie en justitie die herhaaldelijk in de fout gaan. Het gaat om een relatief kleine groep criminelen die zich schuldig maakt aan een groot gedeelte van de misdrijven zoals winkeldiefstal, autokraken, woninginbraak, straatroof en geweld.

Ook kan in overleg de mogelijkheid geschapen worden om tijdens detentie externe partijen de ruimte te bieden hun activiteiten te kunnen aanbieden (het zogeheten importmodel). Een start is reeds gemaakt in Assen: de gemeente heeft per 1 september 2009 een loket in de inrichting geopend. Een goede nazorg voor (ex-)gedetineerde burgers staat of valt met communicatie, samenwerking en het voeren van regie. De gemeente is verantwoordelijk voor de regie op de ketensamenwerking, op grond van de Wet maatschappelijk ondersteuning. Daarmee samenhangend is de gemeente ook verantwoordelijk voor inkomensondersteuning en re-integratie op grond van de Wet werk en bijstand, en het vergroten van de veiligheid.

Identiteitspapieren

Een vereiste om terug te keren in de maatschappij is een geldig identiteitsbewijs. Het bewijs is noodzakelijk voor het regelen van de meest basale zaken als huisvesting, inkomen en zorg. Via de MMD-er wordt vastgesteld of een gedetineerde over onvoldoende middelen beschikt om zelf een identiteitsbewijs te kunnen betalen. Indien dit zo is zal via onze eenheid Stadhuis toch gezorgd worden voor identiteitspapieren en de kosten via de bijzondere bijstand worden betaald.

Huisvesting

De gemeente bekijkt samen met de MMD-er hoe gezorgd kan worden voor een stabiele woonsituatie na detentie. Uiteraard zal al bij de start van de detentieperiode gekeken worden of de huidige woonsituatie behouden kan blijven tijdens detentie. Vanuit het team Werk en Inkomen van de gemeente wordt om dit moment via de inkomsten van de gedetineerde of via gemeentelijke budget, indien nodig, gezocht naar mogelijkheden om de huur of hypotheek te kunnen doorbetalen tijdens de detentieperiode. De doorbetaling door de gemeente is op dit moment nog strijdig met de wet. Op landelijk niveau wordt onderzocht hoe dit opgelost kan worden.

Indien er geen stabiele woonsituatie is voor detentie moet door de gemeente samen met de gedetineerde gezocht worden naar andere situaties. Te denken valt in de regio aan beschermd of begeleid wonen van onder andere Humanitas.

2

Inkomen en werk

De gemeente zal met de MMD-er afspraken maken om tijdens detentie al bijvoorbeeld een WW- of bijstandsuitkering aan te vragen en de gedetineerde in te schrijven bij het UWV-werkbedrijf. Het doel is dat bijstandsgerechtigde gedetineerden direct bij het verlaten van de inrichting kunnen beschikken over de meest dringende bestaansmiddelen. Het is mogelijk om de gedetineerde bij het verlaten van de inrichting zakgeld mee te geven, ter grootte van bijvoorbeeld € 100.

Al tijdens detentie kan dan gezorgd worden dat het re-integratietraject gestart wordt. Zo kan al na detentie de arbeidstoeliding of een zinvolle dagbesteding georganiseerd worden.

Schulden

De MMD-er zal in samenwerking met het Budget Adviesbureau Deventer (BAD), indien nodig, een schuldhulptraject starten. Het BAD heeft in deze de regie. Het traject kan helaas pas starten na detentie, omdat er dan een inkomenssituatie is. Op dit moment is het echter nog zo dat het Centraal Justitieel Incassobureau als eerste volledig afbetaald moet worden. Dit is bij veel ex-gedetineerden aan de orde.

Zorg

Als een ex-gedetineerde burger zonder (na)zorg op straat komt te staan, dan is de kans groot dat hij afglijdt en er een (herhalings)delict wordt gepleegd. Die kans is nog veel groter als het zorgtraject tijdens de detentie, ná de detentie niet wordt voortgezet, en de ex-gedetineerde burger zijn medicatie niet meer inneemt, niet meer begeleid wordt, en niet meer op medicatiegebruik gecontroleerd wordt. Zo is het voor ex-verslaafden goed om na detentie direct in het zorgtraject van Tactus⁶ te belanden om te voorkomen dat zo'n persoon terugvalt. Ook moeten alle ex-gedetineerden na het verlaten van de detentie in het bezit zijn van een zorgverzekering.

---

⁶ Tactus richt zich in de eerste plaats op mensen die verslaafd zijn of verslaafd dreigen te raken aan alcohol, drugs, medicijnen, gokken, eten of een combinatie daarvan.

Het is belangrijk dat de MMD-er de gemeente hierover voortdurend informeert. Zo kan er bijvoorbeeld voor gezorgd worden dat tijdens het verlof van een gedetineerde al een intake bij een zorginstelling heeft.

Financiering

Via de voorjaarsnota 2009 zijn financiële middelen beschikbaar gesteld voor 2009, 2010 en 2011. In 2009 zijn deze middelen, ad € 50.000, beschikbaar gesteld aan Regizorg BV⁷ om de uitvoering van de nazorg voor 25 ex-gedetineerden, niet zijnde veelplegers of bijstandsgerechtigden, te regelen. In 2010 en 2011 is nog eens €100.000 beschikbaar om nadere uitwerking te geven aan de nazorg van ex-gedetineerden.

Via de septembercirculaire 2009 stelt het ministerie van Justitie in 2010 en 2011 extra gelden beschikbaar via de uitkering Maatschappelijke Opvang⁸. Landelijk wordt € 6 miljoen beschikbaar gesteld. De gezamenlijke brief van het ministerie van Justitie en de VNG waarin staat hoeveel geld beschikbaar wordt gesteld voor centrumgemeente Deventer is nog niet ontvangen. Het beschikbare bedrag is in ieder geval voor de gehele regio⁹. Het is dus nu nog onduidelijk welk bedrag voor Deventer beschikbaar is. Gedacht wordt aan een uitwerking waarbij het bedrag naar hoeveelheid ex-gedetineerden beschikbaar wordt gesteld.

Zoals eerder al aangestipt kosten sommige activiteiten extra geld van de gemeente, zoals de doorbetaling van de huur. Onduidelijk is nu nog om hoeveel geld het uiteindelijk gaat en of dus na 2011 nog geld nodig is voor de nazorg.

Concrete uitwerking

Korte termijn

Omdat 2010 erg snel nadert wordt er voor een snelle makkelijke uitvoering gekozen vanaf 1 januari 2010. In 2009 is namelijk op eenzelfde manier uitvoering gegeven aan de wens om de nazorg van ex-gedetineerden, niet zijnde ex-gedetineerde bijstandsgerechtigden en veelplegers, op te pakken. Dit is mogelijk omdat de aanpak weinig verschilt met die van veelplegers.

Vanaf 1 januari 2010 zal er intern een nazorgcoördinator worden aangesteld. Hoogstwaarschijnlijk wordt dit dezelfde persoon als voor de uitvoering van nazorg voor veelplegers. Deze persoon zal de procescoördinatie op zich nemen en de uitvoering wegzetten bij Regizorg BV. Vooralsnog wordt de inzet van de nazorgcoördinator budgettair neutraal opgelost. Dit zal voortduren totdat er afspraken zijn met de regio en er een integrale aanpak is. Per nazorgtraject wordt vooralsnog €1.500 beschikbaar gesteld. Dit bedrag is gebaseerd op offertes van Regizorg BV en de toekomstverwachting dat er gemiddeld 50 ex-gedetineerden in dit traject terecht komen.

Lange termijn

Begin 2010 zullen de gesprekken gestart worden met de regiogemeenten over de nazorg voor ook hun ex-gedetineerden. Hierbij moeten de mogelijkheden onder de loep worden genomen om bijvoorbeeld regionaal één nazorgcoördinator aan te stellen. Financiële dekking voor deze functie zal dan ook besproken moeten worden. Het rijk stelt de centrumgemeenten in 2010 in de gelegenheid om dit uit te werken.

Ten tweede zal in 2010 gezocht worden naar de mogelijkheid om één aanpak uit te werken voor alle ex-gedetineerden. Er moet zoveel mogelijk één aanpak komen voor:

- Jeugdige delinquenten, 18-
- Bijstandsgerechtigden, de zogenaamde WWB-ers
- Veelplegers

Tot slot zal ook gekeken worden naar de mogelijkheid om vrijwilligers in te zetten bij de nazorg. Op diverse plekken in het land vinden er nu al proeven plaats. Onder andere Reclassering Nederland¹⁰ is hiermee gestart en is positief gestemd. De aanpak is in Canada ontwikkeld, waar men er goede ervaringen mee heeft.

In 2010 wordt aan de gemeenteraad ter vaststelling de definitieve beleidsuitwerking van de aanpak van de nazorg van ex-gedetineerden voorgelegd, met de bijbehorende financiële consequenties.

⁷ RegiZorg is een onafhankelijk regisseur in het veld van hulpvragers en aanbieders van zorg en begeleiding.

⁸ Deze uitkering valt onder de sisa verantwoording (single information single audit).

⁹ De regio is de centrumregio Maatschappelijk Opvang en dus Deventer, Lochem, Olst-Wijhe, Raalte en Zutphen.

¹⁰ Begeleidt mensen die een strafbaar feit hebben gepleegd of daarvan worden verdacht.

Bijlage samenwerking¹¹

Onderwerp	Wie	Wat	Hoe	Aandachtspunt
Identiteitspapieren	PI	Helpen bij het doen van aangifte bij de politie in geval van vermissing. Helpen bij de aanvraag, door inschrijving bij de gemeente of door contact met de gemeente van herkomst op te nemen. In uiterste geval voorschieten kosten ID-bewijs en verhalen op gedetineerde en/of gemeente.	Verstrekken benodigde papieren aan de gedetineerde en deze doorsturen naar de politie en de gemeente. ID-bewijs bij de gemeente ophalen of laten opsturen c.q. brengen door de gemeente.	Wat te doen bij gedetineerden die stelselmatig geen identiteitspapieren hebben, doordat ze die bijvoorbeeld verkopen? Hoe bij gedetineerden vingerafdrukken te verkrijgen t.b.v. vingerscan per 1 juli 2009? Noodzaak GBA inschrijving voor het verkrijgen van een ID-bewijs.
	Gemeente	Verstrekken ID-bewijs, kosten voorschieten of betalen.	Verstrekken tijdens (opsturen, brengen of laten halen) of direct na de detentie (gedetineerde haalt het zelf op).	Wat te doen met gedetineerden die worden ingeschreven in de gemeente waarin de PI staat, maar hier onbekend zijn?
Huisvesting	PI	Inschrijven van de betrokkene als woningzoekende, helpen bij het behoud van de eigen woning. Helpen bij het inschrijven voor opvangplekken (PGO, MO, etc.)	Inschrijven bij de gemeente, of contact opnemen met de gemeente i.v.m. doorbetalen vaste lasten.	Wat te doen als de gemeente geen regeling biedt voor het doorbetalen van eigen lasten? Wat te doen bij bezit van een koopwoning?
	Gemeente	Aanbieden opvangplekken, (bijvoorbeeld MO), zorgen voor woningen via de woningbouwcorporaties en eventueel doorbetalen van de huur.	Financiering Maatschappelijke opvang en sturen op doorstroom. Doorbetalen vaste lasten of voorschieten hiervan. Afspraken maken met corporaties over 'noodwoningen'.	Wat te doen met gedetineerden die al voor de detentie huurachterstand hadden? Wat te doen als terugkeer niet wenselijk is?
	Maatschappelijke Instanties	Aanbieden opvangplekken	Gedetineerden tijdelijke opvang bieden en zorgen voor doorstroom.	Wat te doen als alle plekken bezet zijn?
	Woningbouwcorporaties	Huisbewaring	Mogelijk maken voor gedetineerden	Wat te doen bij al bestaande huurachterstand die niet voldaan kan worden?
Inkomen en werk	PI	Situatie onderzoeken; inschrijven bij UWV-WERKbedrijf of uitzendbureau. Gemeente benaderen voor uitkering.	Verstrekken inschrijf-formulieren aan de gedetineerden. Contact leggen met gemeente en arbeidsbureau.	Wat als de betrokkene niet beschikt over huisvesting? (Voor inschrijving bij UWV-WERKbedrijf en uitzendbureau is dit noodzakelijk).
	Gemeente	Verstrekken uitkering of voorschot/overbrugging (in geval van broodnood).	Opzetten uitkeringstraject vanuit de PI na overdracht. Verstrekken uitkering of voorschot (broodnood) op dag van ontslag.	Wat te doen met (ex-) gedetineerde burgers waarbij geen overdracht heeft plaatsgevonden? Wat te doen met ZZP-ers?
	Rijk	Mogelijk maken aanvraag uitkering tijdens de detentie. Mogelijk maken arbeidstoe-leiding tijdens de detentie (zie pilot Lelystad).	Mogelijk maken om een DigiD op adres van de PI aan te vragen en om via DigiD een uitkering aan te vragen.	
Schulden	PI	Inventariseren schuldenproblematiek	Samen met gedetineerden uitzoeken welke problemen er spelen en eerste stappen zetten.	Is het mogelijk om tijdens de detentie de problematiek geheel in kaart te brengen (zonder papieren)?
	Gemeente	Inzetten schuldhulpverlening tijdens de detentie.	Informatie overdragen aan de PI over lopende trajecten, intake tijdens detentie laten plaatsvinden.	Mogelijk maken van schuldhulpverlening tijdens de detentie.
Zorg	PI	Opstellen zorgplan, regelen dat zorgverzekering wordt stopgezet en herleeft bij einde detentie.	PMO stelt een plan op en legt contact met de GGz, of bereidt gedwongen opname voor.	Wat te doen met zorgmijders of gedetineerden die niets willen meedelen over hun zorgvoorgeschiedenis?
	Gemeente	Continueren zorgplan	In overleg met de ketenpartners zorgen dat het zorgplan na de detentie uitgevoerd wordt.	Regie voeren op het zorgtraject door goede samenwerking met de ketenpartners (GGz)

¹¹ Uit de 'handreiking bij Samenwerkingsmodel Nazorg volwassen (ex-)gedetineerde burgers *gemeenten-justitie*' juni 2009.